

tästä se käynnisti lukuisia kahdenvälisiä teologisia dialogeja eri kristillisten maailmanyhteisöjen kanssa. Keskustelu esimerkiksi luterilaisten kanssa käynnistyi vuonna 1967 ja toteutuu käytännössä Luterilaisen maailmanliiton ja Paavillisen kristittyjen ykseyden edistämisen neuvoston asettaman dialogikomission kautta. Nykyiseltä nimeltään komissio on myönteisen päämäärätietoisesti ”ykseysskomissio”.

Yhteisessä julistuksessa vanhurskauttamisopista (1999) kehitettiin kypsään muotoon erot sovittavan yksimielisyyden menetelmä. Lisäksi sovellettiin Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen omaksumaa ja laajemminkin ekumeenisessa liikkeessä hyväksyntää saanutta kommuunio-ekklesiologista kirkko-opillista perusmallia, joka ammentaa varhaiskirkollisesta ja uusitamentillisesta perinteestä. Selvennettiin, mitä tällainen kirkkoa ehtoollista viettävänä hengellisenä yhteisönä ja paikallisten kirkkojen verkostona painottava kirkko-opillinen perushahmotus merkitsee katolis-luterilaisessa dialogissa. Kaikkea aiempaa materiaalia voidaan hyödyntää, kun keskustelua ollaan suunnitelman mukaan alkamassa teemasta kirkko, eukaristia ja virka ja siitä, voidaanko näistä avainaiheista saavutetusta yhteisymmärryksestä ja erojen sovittamisesta lausua yhdessä jotain sellaista, joka toisi ehtoollisyhteyden lähemmäksi vuoteen 2030 ja Augsburgin tunnustuksen juhlavuoteen mennessä.

Vuodesta 1970 lähtien Suomen evankelis-luterilainen kirkko on käynyt teologista dialogia Venäjän ortodoksisen kirkon ja vuodesta 1989 Suomen ortodoksisen kirkon kanssa. Myös kansainvälisessä luterilais-ortodoksisessa dialogissa suomalaiset ovat olleet ahkeria. Kulttuurisesta ja maantieteellisestä asemastaan johtuen Suomen ortodoksinen kirkko on kahdensuuntainen keskustelija länsimaisen yhteiskunnan ja ortodoksisen maailman välillä. Kansainvälisen ortodoksisen eetoksen kehityksen synnyttämät rajalinjat vaikuttavat jatkossakin Suomen ortodoksisen kirkon elämään ja sen ekumeenisiin suhteisiin. Toivottavaa on, että muualta tulevat ortodoksit sitoutuvat Suomen ortodoksisen kirkon ekumeeniseen pyrkimykseen elää ja toimia hyvässä yhteistyössä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja muiden kristillisten ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa. Tässä onnistuminen luo edellytyksiä ekumeenisten yhteyksien vahvistumiselle tulevaisuudessa, mahdollisesti jopa vakavalle pohdinnalle nykyistä vahvemman toisiinsa sitoutumisen ja keskinäisen yhteyden edistämisestä ortodoksien ja luterilaisten kesken Suomessa ja kansainvälisesti.

Nykyisessä tilanteessa globaali kristinusko tarvitsee uudentyyppistä ja tietoisesti toisista riippuvaisempaa ekumeenista teologiaa kuin aikaisemmin. Pohjoinen-pohjoinen suunnassa tapahtuva perinteisten kirkkojen harjoittama opillinen ekumenia on hyvä asia, mutta maailmanlaajan, kaikkialta kaikkialle suuntautuvan kristinuskon näkökulmasta se ei riitä. Etelän kristillisyyden erityispiirteineen ja sen kontekstista nousevan teologian haasteet ekumenialle ovat suuret. Niihin vastatakseen tämän päivän ekumeeninen missiologia ja missiologinen ekumenia tarvitsevat teologian lisäksi tuekseen historiatieteitä, sosiologiaa, antropologiaa, kielitieteitä ja kulttuurintutkimusta pystyäkseen analysoimaan riittävän syvältä ja kristinuskon kannalta mielekkäällä tavalla kiihtyvällä nopeudella muuttuvan maailman eri konteksteja niin globaalissa pohjoisessa kuin etelässäkin. Perinteisen ekumeenisen liikkeen ulkopuolella ovat maailman suurin kristillinen kirkko, roomalaiskatolinen kirkko, ja useimmat maailman nopeimmin kasvavat kirkot, jotka sijaitsevat globaalissa etelässä mutta toteuttavat aktiivisesti lähetystehtävää sekä etelässä että pohjoisessa. Lähetys ja ekumenia ovat erottamattomat, ja niiden välisen yhteyden ja keskinäisen riippuvuuden ymmärtäminen

on yksi avain tämän päivän haasteiden kohtaamiseen yhtä lailla globaalin etelän kuin globaalin pohjoisen kristillisyydessä.

Moderni uskontodialogiliike sai alkunsa vuonna 1893 Chicagossa, Yhdysvalloissa, järjestetystä Maailman uskontojen parlamentista. Dialogiliikkeessä ovat olleet mukana niin sanottujen suurten maailmanuskontojen lisäksi yhä enemmän myös pienemmät uskonnolliset yhteisöt ja uskonnottomat katsomukset. Roomalaiskatolisen kirkon Vatikaanin toinen konsiili (1962-1965) ja sen asiakirjat ovat olleet merkittäviä virstanpylväitä katolisen kirkon avautumisessa uskontodialogiin. Ne ovat vaikuttaneet vahvasti myös protestanttiseen uskontoteologiaan. Uskonto nousi uudella tavalla keskeiseen rooliin maailmanpolitiikassa New Yorkin vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen. Uskontodialogin merkittävyys yhteiskuntarauhan edistämässä nousi niiden jälkeen keskeiseen asemaan myös Suomessa.

Yhteisöjen ja yhteiskunnan tasolla uskontodialogi tarjoaa välineitä yhteiskuntarauhan ylläpitoon. Hyvinkin erilaiset uskonnolliset yhteisöt voivat löytää yhteisiä nimittäjiä jaetuista arvoista, joista yksi keskeinen on kultainen sääntö ("kaikki mitä haluatte ihmisten tekevän teille, tehkää se heille"). Keskinäinen tutustuminen auttaa purkamaan stereotyyppisiä kuvia toisesta yhteisöstä. Uskontodialogin avulla voidaan edistää jaettuja päämääriä, kuten vaikkapa ihmisarvon, vieraanvaraisuuden ja ympäristöstä huolehtimisen esillä pitämistä. Uskonnollisten yhteisöjen johtajilla on suuri vastuu siinä, että he vievät kokemuksensa uskontodialogista osaksi yhteisöjensä ja niiden jäsenten elämää.

[Ekumenian ajankohtaiskysymyksiä. Kirkon tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 67.](#)